

Vabariigi Valitsuse 25.oktoobri 2004 määruse nr 312 „Arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, ämmaemandaõppe, õeõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamnõuded“ muutmise ja Vabariigi Valitsuse 22. aprilli 2021.a määruse nr 41 „COVID-19 põhjustava viiruse levikust tulenevate teenuste eest Tervisekassa kaudu maksmise tingimused ja kord“ kehtetuks tunnistamise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vabariigi Valitsuse 25.10.2004 määruse nr 312 „Arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, ämmaemandaõppe, õeõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamnõuded“ (edaspidi määrus nr 312 või Vabariigi Valitsuse määrus nr 312) muutmise eesmärk on viia Eestis kehtiv proviisori-, õe- ja hambaarstiõppe regulatsioon kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/36/EÜ ning selle delegeeritud direktiivi (EL) 2024/782 nõuetega, mis sätestavad kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise miinimumnõuded tervishoiutöötajatele.

Muudatused on vajalikud tagamaks nimetatud kutsealade õppekavade ajakohasus, kvaliteet ja vastavus Euroopa Liidu õigusega ja sel moel tagada õppekava edukalt läbinute kvalifikatsiooni rahvusvaheline tunnustatavus.

Direktiiv sätestab selged pädevused ja oskused, mida õpe peab tagama kõigile Euroopa Liidus kvalifikatsiooni omandavatele proviisoritele, õdedele ja hambaarstidele. Vabariigi Valitsuse määrus sisaldab suurt osa muutunud direktiivis nimetatud nõuetest, kuid osa elemente on sõnastatud ebatäpselt ning mõningad olulised pädevused puuduvad täielikult. Direktiivi korrektne ja täielik ülevõtmine on eelduseks automaatsele kvalifikatsiooni vastastikusele tunnustamisele EL liikmesriikides.

Eelnõu jõustamine toob kõrgkoolidele, kes viivad läbi proviisori-, õe- ja hambaarstiõpet, täiendava kohustuse hinnata oma õppekavasid vastavuses täiendatud raamnõuetega ning vajadusel teha muudatusi. Tegemist on ühekordse tegevusega, mis toimub enne 2026/2027. õppeaasta algust. Püsivat mõju kõrgkoolide halduskoormusele eelnõul ei ole.

Eelnõuga tunnistatakse kehtetuks Vabariigi Valitsuse 22. aprilli 2021.a määruse nr 41 „COVID-19 põhjustava viiruse levikust tulenevate teenuste eest Tervisekassa kaudu maksmise tingimused ja kord“, (edaspidi määrus nr 41 või Vabariigi Valitsuse määrus nr 41) kuna COVID-19 ei ole enam käesoleval hetkel ohtlik ega levi ulatuslikult ning tegemist on määruste revisjoni raames tuvastatud ebavajaliku määrusega.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu on ette valmistanud Sotsiaalministeeriumi tööjõupoliitika juht Katrin Kivisild (katrin.kivisild@sm.ee), ravimi- ja meditsiiniseadmete poliitika nõunik Kristiina Aavik (kristiina.aavik@sm.ee) ja tervishoiukorralduse osakonna nõunik Leena Kalle (leena.kalle@sm.ee). Määruse mõjude analüüsi on koostanud Sotsiaalministeeriumi analüüsi osakonna analüütik Vootele Veldre (vootele.veldre@sm.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kristella Kukk (kristella.kukk@sm.ee).

Eelnõu keeletoimetatakse pärast kooskõlastusringi.

1.3. Märkused

Määruse eelnõu kehtestatakse kõrgharidusseaduse § 5 lõike 5 ja § 7 lõike 3, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 lõike 1³ ja haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 1 alusel.

Kõrgharidusseaduse § 5 lõike 5 ja § 7 lõike 3 sätestab volitusnormid, mille alusel kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega ämmaemandaõppe ja õeõppe raamnõuded ning arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamnõuded.

Eelnõu on seotud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega, mis reguleerivad kutsekvalifikatsioonide tunnustamise ja koolituse miinimumnõudeid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/55/EL, millega muudetakse direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta;
- 3) Komisjoni delegeeritud direktiiv (EL) 2024/782, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/36/EÜ seoses koolituse miinimumnõuetega üldõe, hambaarsti ja proviisori kutsealadel.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb kolmest paragrahvist ja lisadest.

Määruse eelnõu §-s 1 kehtestatakse proviisori-, õenduse- ja hambaarstiõppe muudatused direktiivi ülevõtmisel.

Määruse eelnõu § 1 punktis 1 konkretiseeritakse proviisorõppe praktika ajakulu. Direktiiv sätestab, et praktika kestus ei tohi olla alla 6 kuu. Kuigi Eesti määruses on nõutud 30 EAP, soovitatakse lisada määrusesse nr 312 ka vastav ajamõõde (vähemalt kuus kuud), et vältida võimalikku tõlgendamisriski.

Määruse eelnõu § 1 punktis 2 täiendatakse proviisorõppe läbimisel omandatavate pädevuste loetelu. Muudatused tulenevad kutse sisu ajakohastamise vajadusest. Muudatusettepanekud on teinud nii liikmesriigid ise kui ka Euroopa kutseliitude katusorganisatsioonid. Eestis kehtivad proviisoriõppe õppekava ja õpiväljundite nõuded on sätestatud Vabariigi Valitsuse määruses nr 312. Kuigi senine regulatsioon vastab osaliselt direktiivi nõuetele, toob delegeeritud direktiiv 2024/782 kaasa täpsustusi ja täiendavaid komponente nii proviisoriõppe sisuliste ainete, omandatavate teadmiste ja oskuste kui ka õppekava ülesehituse osas.

Proviisoriõppe pädevuste kirjeldus määruses nr 312 §-is 16 viiakse kooskõlla direktiivi artikli 44 lõikes 3 loetletud teadmiste ja oskustega. Lisatakse uued teadmiste valdkonnad:

- piisavad teadmised kliinilisest farmaatsiast ja farmatseutilisest hoolest ning oskused neid praktikas rakendada;
- piisavad teadmised ja oskused rahvatervishoiu kohta ning selle mõju kohta tervise edendamisele ja haiguste ohjamisele;
- piisavad teadmised ja oskused inter- ja multidistsiplinaarse koostöö, kutsealavaheliste tavade ja kommunikatsiooni valdkonnas;
- piisavad teadmised info- ja digitehnoloogiast ning oskused neid praktikas rakendada.

Muudatused võimaldavad pädevusi sõnastada selgemalt ja praktilisemalt, mis on kooskõlas kaasaegsete oskuste raamistikuga (nt ESCO, EQF).

Muudatuste eesmärk on:

- tagada ühtne kvalifikatsiooniraamistik Euroopa Liidus proviisorikutse tunnustamiseks;
- ühtlustada proviisoriõppe aine- ja pädevusnõuded;
- laiendada ja ajakohastada õppekava vastavalt kaasaegse farmaatsia ja rahvatervise vajadustele;
- tagada Eesti proviisoritele kutsekvalifikatsioonide tunnustamine teistes EL liikmesriikides.

Määruse eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse hambaarstiõppe läbimisel omandatavate pädevuste loetelu digitaalse hambaravi osaga. Seni ei olnud digitaalse hambaravi kasutamine ja ohutu rakendamine koolituse miinimumnõuetes sätestatud, kuid liikmesriikide tagasiside põhjal on see vajalik arvestades teaduse ja tehnika üldtunnustatud edusamme.

Määruse eelnõu § 1 punktidega 4–9 täpsustatakse õeõppe ja selle õppekavale esitatavaid nõudeid. Õeõppe läbimisel omandatavaid pädevusi täiendatakse järgmiselt:

1. Olemasolevaid sõnastusi muudetakse täpsemaks ja konkreetsemaks, et need oleksid kooskõlas direktiivi mõistete ja terminoloogiaga;
2. Ühendatakse ja lihtsustatakse olemasolevaid lõikeid, mis direktiivi vaates kuuluvad ühe oskuste kogumi alla (nt praktilise koolituse ja meeskonnatöö kogemuse ühendamine);
3. Lisatakse kaks uut pädevust, mida kehtivas määruses nr 312 ei kajastata:
  - pädevus arendada tõhusat juhtimist ja otsuste tegemise oskus;
  - teadmised tehnilistest uuendustest tervishoiu ja õendusmeetodite valdkonnas ning oskus neid rakendada.

Muudatuste eesmärk on parandada õeõppe kutse taset, et anda õele rohkem vastutust.

Määruse eelnõu § 1 punktis 10 kehtestatakse määruse nr 312 lisad 3, 4 ja 6 uues sõnastuses.

Proviisorõppe õppekavasse kuuluvate õppeainete loetelu (**lisa 3**) täiendatakse vastavalt direktiivi lisa V punktis 5.6.1 sätestatud loetelule.

Loetellu lisatakse järgmised õppeained:

- farmakoökonomika;
- rahvatervishoid, sh epidemioloogia;
- sotsiaalfarmaatsia;
- farmatseutiline hool;
- kliiniline farmaatsia;
- immunoloogia; geneetika ja farmakogenoomika;
- biofarmaatsiatehnoloogia;
- patoloogia/patofüsioloogia.

Lisaks ühtlustatakse olemasolevate ainete nimetused („taime- ja loomabioloogia“ asemel „botaanika ja zooloogia“) direktiivis toodud terminoloogiaga, et vältida erinevat tõlgendust.

Hambaarstiõppe õppekavasse kuuluvate õppeainete loetelu (**lisa 4**) täiendatakse vastavalt direktiivi lisa V punktis 5.3.1 sätestatud loetelule.

Loetellu lisatakse järgmised õppeained:

- geneetika;
- regeneratiivne meditsiin;
- hügieen;
- immunoloogia;
- konservatiivne hambaravi;
- gerodontoloogia;
- suuõõne implantoloogia;
- digitehnoloogia hambaravis;
- kutsealadevaheline koostöö.

Lisaks täpsustatakse olemasolevate ainete nimetusi, viies need vastavusse direktiivi terminoloogiaga – „ortopeediline hambaravi“ asendatakse „hambaproteetikaga“ ja „ennetav meditsiin ja epidemioloogia“ asendatakse „ennetavava meditsiini ja rahvastiku hambatervishoiuga.“ Laiendatakse õppeaine „Kutseala korraldus, kutse-eetika ja kutsealased õigusnormid“ sisu, lisades sinna „kutsepädevuse“ komponendi.

Õe õppekavasse kuuluvate õppeainete loetelu (**lisa 6**) täiendatakse vastavalt direktiivi lisa V punktis 5.2.1 sätestatud loetelule. Loetellu lisatakse õppeained „tõendus põhine praktika ja teadustöö“ ning „E-tervis ja digitehnoloogia tervishoius“.

Lisaks täpsustatakse olemasolevate õppeainete sisu ja nimetusi, viies need vastavusse direktiivi terminoloogiaga järgnevalt:

- "dietoloogia" asendatakse sõnaga "toitumisõpetus",
- "hügieen: rahvatervis" muudetakse sõnastust „hügieen: tervisekasvatus – ennetav meditsiin“.
- Täpsustatakse ka sotsiaalainete nimetusi: "juhtimine" täpsustatud kui "juhtimise alused" ning "pedagoogika" täpsustatud kui "pedagoogika alused".

Lisatakse uue õendusainena õppeaine „isikukeskse hoolduse teooriad ja rakendused“.

Lisatakse uus õppevaldkond praktilisse õppesse: „isikukeskne hooldus“. Täpsustatakse "koduõendus" kui „õendus kogukonnas (sh koduõendus)“. Lisatakse e-tervise kasutamine praktikasse: „digitehnoloogiate kasutamine õenduspraktikas (e-tervis)“.

Kokkuvõtlikult puudutavad peamised muudatused järgmisi valdkondi:

- Isikukeskne hooldus – nii teoreetilise kontseptsioonina kui praktilise osana – peab saama kajastuse. See on keskne põhimõte kvaliteetses õendusteenuses.
- Tõendus põhine õenduspraktika ja teadustöö – selle lisamine õppekavasse aitab tagada teaduspõhise kutse arengut ning toetab erialast kriitilist mõtlemist.
- E-tervis – digipädevused ja tehnoloogiate kasutamine tervishoius on osa igapäevasest praktikast ning tuleb õppeprotsessis adresseerida.
- Rahvatervishoiu valdkonna laiendamine – lisades ennetava meditsiini ja tervisekasvatuse.
- Terminoloogiline ajakohastamine – nt "dietoloogia" asendamine "toitumisõpetusega" ning õenduse kogukonnapõhise iseloomu tugevdamine.

Muudatused aitavad tagada nii direktiivi nõuete täitmist kui ka õdede valmisoleku kaasaegseks tervishoiutööks Eestis ja ELis.

Määruse eelnõu § 1 punktis 11 tehakse normitehniline muudatus.

Määruse eelnõu §-is 2 tunnistakse kehtetuks Vabariigi Valitsuse 22. aprilli 2021.a määrus nr 41 „COVID-19 põhjustava viiruse levikust tulenevate teenuste eest Tervisekassa kaudu maksmise tingimused ja kord“. Tänaseks on COVID-19 liikunud pandeemilisest faasist endeemilisse faasi. See tähendab, et viirus on jäänud rahvastikku püsivalt ringlema, sarnaselt gripile ja teistele hingamisteede viirustele. Haigusega kaasnevad riskid on paremini hallatavad kui aastal 2021, mil määrus vastu võeti. COVID-19 käsitletakse meditsiiniliselt ja sotsiaalselt kui ühte rasketest hingamisteede nakkushaigustest ehk samaväärsele nt gripiga. Kuigi eakate ja nõrgestatud immuunsüsteemiga inimeste jaoks on COVID-19 endiselt statistiliselt veidi ohtlikum ja suurema suremusega kui tavaline gripp, ei erine enamiku inimeste jaoks COVID-19 haiguskulg ja haiguse ravikäsitus teiste ülemiste hingamisteede nakkustest põhjustatud haigestumiste käsitlest. Neid argumente arvesse võttes ei ole COVID-19 erikäsitus enam põhjendatud. Seetõttu leiti määruste revisjoni raames, et tegu on ebavajaliku määrusega.

Määruse eelnõu § 3 lõige sätestab Vabariigi Valitsuse määruse nr 312 muudatuste osas jõustumisaja, milleks on 4. märts 2026. a. Direktiivi 2024/782 ülevõtmise tähtaeg on 4. märts

2026. a., seega selleks ajaks peavad liikmesriigid üle võtma direktiivis ettenähtud õigus- ja haldusnormid ning need avaldama. Direktiivi ülevõtmisel kehtestatud muudatused proviisori-, õenduse- ja hambaarstiõppes rakenduvad alates õppeaastast 2026/2027. Kõrgkoolidel tuleb teha vajalikud muudatused õppekavades ja tagada direktiivis nõutavate ainete sisuline rakendamine õppetöös.

Lisaks sätestab sama paragrahvi lõige 2 Vabariigi Valitsuse 22. aprilli 2021.a määruse nr 41 „COVID-19 põhjustava viiruse levikust tulenevate teenuste eest Tervisekassa kaudu maksmise tingimused ja kord“ kehtetuks tunnistamise aja, milleks on 1. mai 2026. a. Kehtetuks tunnistamise kuupäev on valitud seetõttu, et vältida olukorda, kus 2026. a talveperioodil peaks COVID-19 levimise tõttu tekkima vajadus määruuses nimetatud terviseteenuse osutajatele tekkivate kulude hüvitamiseks, kuid selleks puudub kehtiv regulatsioon. Kui tulevikus on tarvis sarnast regulatsiooni kehtestada, siis tervishoiuteenuste korraldamise seaduses olev volitusnorm võimaldab seda vajaduse ilmnemisel teha.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on otseselt seotud EL-i õigusega, kuivõrd määrusega võetakse üle Komisjoni delegeeritud direktiiv (EL) 2024/782 I ja V lisas olevad nõuded. Kehtiva regulatsiooni ja direktiivis nõutava võrdlustabel on toodud seletuskirja lisas 1.

4. Määruse mõjud

4.1. Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Eelnõu vastuvõtmisel on ajakohastatud proviisori-, õenduse- ja hambaarstiõppele esitatavad nõuded kui ka õppe läbimisel omandatavad pädevused vastavalt direktiivile. Luuakse tingimused, kus tervishoiuteenuse osutajate juures ja apteekides töötavad ajakohase kvalifikatsiooniga tervishoiuspetsialistid, kes pakuvad patsiendile turvalist ja kvaliteetset tervishoiu- või apteegiteenust. Kvaliteetsematel tervishoiuteenustel ja apteegiteenustel on potentsiaal parandada Eesti elanike heaolu, töövõimet ja eluiga.

4.2. Mõju majandusele ja välissuhetele

Määrus ei too kaasa otsest mõju majandusele ega mõjuta kõrgkoolide õigust kujundada õppekavu akadeemilise vabaduse piires. Küll aga tagab see suurema rahvusvahelise ülekantavuse ning tööalase mobiilsuse lõpetajatele. Õppekavade ajakohastamine on oluline isikute vaba liikumise so. tööalase mobiilsuse soodustamiseks Euroopa Liidu, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikide ning Šveitsi vahel.

Määruse muudatus loob paremad eeldused patsiendikeskseks lähenemiseks apteekides ja tervishoiuteenuseid pakkuvas asutustes ja apteegiteenuse ja tervishoiuteenuste kvaliteedi tõstmiseks. Kvaliteetne apteegiteenus ja tervishoiuteenused parandavad riigi elanike töövõimet ja heaolu, mis omakorda aitavad elavdada riigi majandust. Seega võib eelnõu rakendamisel olla pikaajaline kaudne positiivne mõju riigi majandusele.

4.3. Mõju halduskoormusele

Õppekavade regulaarne ajakohastamine on kõrgkoolides tavapärane protsess ning VV muutuv määrus on selles protsessis üks sisenditest. Kõrgkoolid on muutunud direktiivist teadlikud ning asjasse puutuvaid õppekavasid on regulaarselt ajakohastatud ning mitmes aspektis juba vastavad direktiivis sätestatud¹.

Eelnõu rakendamine suurendab ajutiselt nende kõrgkoolide halduskoormust, kus koolitatakse proviisoreid, õdesid ja hambaarste (Tartu Ülikool, Tartu Tervishoiu Kõrgkool, Tallinna

---

¹ vt [Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli õe õppekava](#), [Tartu Tervishoiukõrgkooli õe õppekava](#), [Tartu Ülikooli hambaarstiteaduse õppekava](#) ja [proviisori õppekava](#).

Tervishoiu Kõrgkool). Kõrgkoolid peavad hindama, millises ulatuses on vajalik õppekavasid uuendada ning tagama uuendatud õppekavade rakendumise 2026/2027 õppeaastal.

4.4. Valdkonnad, mida eelnõu ei mõjuta

Määrus ei avalda mõju riigi julgeolekule, elu- ega looduskeskkonnale, regionaalarengule ega riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse töökorraldusele. Määruse eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega, mistõttu andmekaitsealane mõjuhindang pole vajalik.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid kulusid ega tulusid. Kõrgkoolide ajutine kasvav halduskoormus kaetakse sisemiste ressursside arvelt. Õppekavade uuendamine ja muudetud kava rakendamine on haridusasutuste tavapärane protsess ning selle protsessiga on arvestatud juba kõrgkoolide halduslepingutes. Lisaks ei nõua direktiivist tulenevad muudatused põhimõttelisi ümberkorraldusi, vaid olemasolevate õppekavade täiendamist.

6. Määruse jõustumine

Käesolev määrus Vabariigi Valitsuse 25.oktoobri 2004 määruse nr 312 „Arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, ämmaemandaõppe, õeõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamnõuded“ muutmise osas jõustub 2026. aasta 4. märtsil ning Vabariigi Valitsuse 22. aprilli 2021.a määruse nr 41 „COVID-19 põhjustava viiruse levikust tulenevate teenuste eest Tervisekassa kaudu maksmise tingimused ja kord“ tunnistatakse kehtetuks 1. mail 2026. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemis (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Haridus- ja teadusministeeriumitele ning arvamuse avaldamiseks Tervisekassale, Tartu Ülikoolile, Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolile, Tartu Tervishoiu Kõrgkoolile, Eesti Hambaarstide Liidule, Eesti Apteekrite Liidule, Eesti Proviisorapteekrite Liidule ja Eesti Õdede Liidule.